

Nytårstale 1. januar 1979

af Lars Chemnitz

Året 1978 vil gå over i historien som det år, hvor folketinget behandlede og godkendte forslaget til hjemmestyrelov for Grønland.

Jeg skal ikke trætte lytterne med nok en gengivelse af forhistorien for det netop godkendte forslag om hjemmestyre, men også i dag skal der lyde en hjertelig tak til de mange myndigheder og privatpersoner i Danmark og i Grønland, som har bidraget til dette vigtige skridt fremad i Grønlands politiske udvikling.

Og nu står vi i det nye år overfor den vigtigste beslutning i Grønlands historie, som det grønlandske folk nogensinde har haft mulighed for at tage. Et ja den 17. januar vil ikke alene være et ja til hjemmestyreloven, men også et ja til den grundlov, som det grønlandske folk aldrig fik mulighed for at stemme om.

Der er i hjemmestyreloven nedlagt mange rigtige og gode tanker, måske også efter andres mening nogle af begrænset holdbarhed. Det er imidlertid min opfattelse, at det nok ikke så meget bliver de ophøjede principper, som vil komme til at præge fremtidens dagligdag i Grønland.

Som i dag vil det også fremover være dagligdagens problemer, som vil be-

kymre os mest. Det, der for mig er afgørende ved hjemmestyret, er derfor ikke de mange fine lovparagraffer, men den mulighed hjemmestyret giver det grønlandske folk og dets valgte repræsentanter til selv at afgøre, hvordan dagliglivet i Grønland skal udfolde sig.

Det har vi allerede idag prøvet indenfor socialvæsnet og snart vil skolvæsnet og kulturområdet følge efter. Lidt længer ud i fremtiden følger erhvervssektoren, og i en endnu ikke tidsangivet fremtid følger så boligområdet og sundhedsvæsnet.

Til de, som er bange for, at vi forløfter os på opgaven, vil jeg sige, at vi også i hjemmestyrekommissionen har tilstræbt en opgaveoverførsel dels byggende på, at hjemmestyret fra starten skal have et reelt indhold at bygge på, at hjemmestyret skal kunne overtage de ikke tidsbestemte opgaver på et tidspunkt, hvor den grønlandske befolkning – udfra de gjorte erfaringer – ønsker at overtage disse.

Til de, der mener, at hjemmestyreforslaget ikke er vidtgående nok, vil jeg sige: Lad os nu vise omverdenen og de, der tvivler i Grønland, at vi kan udfylde hjemmestyret, og lad os så tage stilling

til, på hvilke områder, hjemmestyret ikke har levet op til vore forventninger.

Jeg har en fornemmelse af, at vi uanset lovens hensigtsmæssighed, ligesom færingerne i mange år har gjort det, vil kunne tale os til rette med rigsmyndighederne om ethvert spørgsmål. Det, at man kan tale sig til rette, er for mig tegnet på sandt demokrati.

Der findes et gammelt ordsprog, der siger, at enhver er sin egen lykkes smed. Der ligger i dette ordsprog en appel til den enkelte om at gøre sit bedste for sig og samfundet. På landsplan kan man derimod ikke være sin egen lykkes smed. Dertil er Grønland et alt for udviklet samfund og alt for afhængig af omverdenen.

Det gælder derfor om at skabe nogle afhængighedsforhold, som vi kan være trygge ved, uden at miste tilskyndelsen til selv at gøre en indsats.

Når vi mennesker kommer i knibe, leder vi efter noget at klamre os til. Når vi taber balance, griber vi efter noget tilfældigt, vi kan klamre os til. Derfor er det bedre at etablere solide kontakter, man til stadighed kan hente støtte fra i stedet for i nødstilfælde at være nødsaget til at gribe til noget, som måske vil vise sig at være uheldigt. Vi må ved åben samarbejde med omverdenen finde en balance mellem muligheden for støtte udefra og muligheden for at bevare vores selvbestemmelsesret.

Derfor er det af allerstørste vigtighed, at vi den 17. januar alle går til stemmeurnerne og lægger vores ja.

Der er måske nogle, der vil spørge om vi da ikke kan stemme nej. Ellers ville der ikke være mening med en folke-

afstemning. Det vil imidlertid være forkert at sige nej, ikke fordi en kommission har udført et så stort arbejde og har fremlagt et så omfattende forslag, ikke fordi et enigt landsråd har anbefalet forslaget, ikke fordi et stort flertal i folketinget har vedtaget hjemmestyreloven, men fordi det er et tilbud, som er enestående i sin art, en frugt af et positivt samarbejde mellem en gammel kolonimagt og en gammel koloni, et eksempel på en sund udvikling, og fordi vi ikke ved, om vi nogensinde vil få en så god mulighed for en hjemmestyreordning.

Jeg tror også, at hjemmestyret vil give inspiration og fornyelse til den grønlandske kultur. Vi må imidlertid ikke glemme at der allerede idag er en rig kulturtradition, hvis vilkår i de forløbne år stadig er blevet forbedret.

For det grønlandske sprog har 1978 været et skelsættende år i og med landsrådets beslutning om at sætte arbejdet med den store grønlandske ordbog i gang. Jeg håber meget, at dette arbejde må lykkes.

Også for landsmuseet har 1978 – med indvielsen af den første etape af den planlagte udbygning i kolonihavnen i Godthåb – været af afgørende betydning. Også på dette område, ser det ud til, at der i de nærmeste år vil ske en udbygning, således at den righoldige samling af museumsgenstande fra vor oprindelse og fortid kan gøres alment tilgængelige.

Også på andre områder er der glædelig udvikling i stand uden at jeg kan nævne dem allesammen. Det er imidlertid også vigtigt i denne forbindelse at huske på, at vi er og vil være et land med begrænsede ressourcer, hvorfor det gæl-

der om at administrere dem således, at vi får det mest mulige ud af disse ressourcer.

Indenfor Grønlands hovederhverv kan spores en glædelig udvikling. Flere og flere grønlandske fiskere er nu gået i gang med at erhverve sig store fiskefartøjer, således at de kan gå ud på fiskefeltene ud for Vestgrønland og deltage i det givende reje- og torskefiskeri.

Fra politisk side har vi gjort vort bedste for at støtte fiskerne i deres bestræbelser på at skabe et moderne erhverv i Grønland. Dels ved at prioritere anlægsbevillinger til disse formål meget højt, dels ved at drage omsorg for, at de kvoter, der afsættes til grønlandske fiskere, er i overensstemmelse med den grønlandske fangstkapacitet.

Fra EF's side har vi mødt stor forståelse for vore udviklingsplaner for det grønlandske fiskeri. Vi har fået EF's fulde støtte, dels gennem fremskaffelse af bevillinger fra EF til finansiering af fiskeriflåden, dels ved de gennem EF gennemførte kvoteringsordninger. Grønland har i denne retning fået en enestående særstilling indenfor EF, og det i en tid, hvor alle andre betydende fiskerinationer indenfor EF må begrænse deres fangst.

Der er nogle, der synes, at afviklingen af fremmed fiskeri ved Grønland ikke går hurtigt nok. Men her må jeg atter og atter henvise til den internationale forpligtelse, hvorefter et land ikke kan nægte andre landes fiskeri indenfor sin økonomske zone, når det er videnskabeligt forsvarligt og landet ikke selv kan tage hele den videnskabeligt forsvarlige fangst.

Jeg mener, vi bør være blandt de første til at forstå de store problemer, som vi for øjeblikket påfører en række traditionelle fiskerinationer ved at reducere deres fangst. Vi må gøre vort til, at denne vanskelige overgangstid for fremmede landes fiskeri – d.v.s. indtil Grønland selv kan fange alt, hvad det er forsvarligt at fange ved Grønland – ikke belastes af urimeligheder.

Vore internationale forhandlingspartnere har i de overståede forhandlinger om kvoter for 1979 kraftigt bebrejdet os, at vi tog munden for fuld, når vi præsenterede vore forslag til kvoter for Grønland. Ikke desto mindre har vi i alt væsentligt kunnet få vore forslag igennem.

Dette vil vi kun kunne forvente at få igennem fremover, hvis vi virkelig opfisker vore kvoter. Jeg skal derfor kraftigt appellere til de grønlandske fiskere om at gøre de udenlandske spådomme til skamme.

Fangererhvervet har været igennem et par hårde år som følge af anti-sæljagt kampagnen.

Det er imidlertid nu, som om kampagnen er i aftagende, og som om det går op for flere og flere, at kampagnen har fejlet ved at inddrage den grønlandske sæljagt som offer.

Der er gjort et stort stykke arbejde for at berigtige alle de usande påstande, som har været fremsat om den grønlandske sæljagt, og jeg finder god grund til at takke for denne energiske indsats, således at fangererhvervet med lidt større tiltro kan se fremtiden i møde.

Helt på tværs af, hvad der blot for nogle år siden var god videnskab, ser det nu ud til, at fåreholdererhvervet kan

gøre sig håb om en begrænset ekspansion. Dette vil ikke alene gavne nye fåreholdere, men også erhvervet som helhed, og forhåbentlig medføre, at der bliver bedre muligheder for en videreforarbejdning af fåreavlsprodukter i Grønland.

Også til udbygningen af fåreholdererhvervet synes der efter vore nyligt overståede forhandlinger i København at være god mulighed for financieret støtte fra EF.

Fåreavlen er inde i en udvikling, som skulle gøre den mindre afhængig af klimaudsving i det enkelte år, hvilket giver mulighed for, at erhvervet kan blive en sikker levevej for sine udøver og give et bidrag til den grønlandske samfundsøkonomi.

Landsrådet har i de forløbne år haft et godt og tillidsfuldt samarbejde med de øvrige offentlige myndigheder i og udenfor Grønland. Der har imidlertid – og ikke mindst på det seneste – været en kraftig kritik af landsrådet fra visse kommuners side. Det er min opfattelse, at denne kritik må opfattes som overgangsvanskeligheder dels i forbindelse med kommunernes selvstændiggørelse og dels i forbindelse med hjemmestyrets snarlige indførelse. Der er endnu ikke skabt en fast praksis for samarbejde mellem landsrådet og hjemmestyret på den ene side og de grønlandske kommuner på den anden side.

Der er imidlertid i hjemmestyrekommissionen gjort et stort arbejde for at få forholdet mellem de grønlandske myndigheder ind i en naturlig gænge, og det skal nok lykkes.

Vi står midt i et vadested og i en sådan situation er det nødvendigt, at man ikke

blot bekriger hinanden på grundlag af et mere eller mindre overfladisk kendskab til baggrunden for hinandens beslutninger. Opstår der tvivlsspørgsmål mellem kommunerne og landsrådet eller hjemmestyret, løses disse lettest ved, at man stille og roligt sætter sig til forhandlingsbordet.

En sådan forhandlingstradition er gennem de seneste år blevet opbygget i forholdet til de statslige myndigheder, og en sådan praksis synes også at være stærkt på vej i forholdet til EF.

Som bekendt vedtog landsrådet på efterårssamlingen 1977 at anmode den danske regering om, at der med henblik på det kommende hjemmestyre blev optaget genforhandling med EF om Grønlands vilkår for medlemskab af EF. De forskellige særordninger, som Grønlands landsråd har ønsket gennemført er i efteråret blevet forhandlet med Ministeriet for Grønland og Udenrigsministeriet.

På baggrund af disse forhandlinger vil Udenrigsministeriet rette henvendelse til EF-myndighederne. Det er mit indtryk, at man vil kunne nå langt i retning af at tilfredsstille de grønlandske ønsker. Om man kan nå langt nok, vil det være op til et grønlandske hjemmestyre at tage stilling til.

I dagens Grønland er det lettere at påvise fordele ved EF medlemskabet end ulemper. Ser vi på fremtiden, vil det ikke mindst indenfor fiskeriet være vanskeligt at få vore særlige ønsker anerkendt og respekteret internationalt, hvis ikke vi får fuld opbakning af EF. Denne støtte vil være lettere at få som medlem af EF end som udenforstående.

Jeg har nævnt meget om de mulighe-

»Det er nødvendigt, at man ikke bekriger hinanden«, siger Lars Chemnitz.
– Landstingsvalget vil vise, hvem der skal styre efter 1. maj.

Fot.: Ebbe Andersen.

der, som vi har liggende foran os. Der er imidlertid også forhold, som kan dæmpe optimismen og som vi i ringe grad kan yde indflydelse på. Det gælder især den fortsat vanskelige økonomiske situation i Danmark, men også den stigning i oliepriserne, som er blevet varslet, kan give bagslag for den grønlandske økonomi. Skal det lykkes for os at udnytte de nævnte muligheder og skabe et bedre samfund at leve i, er det derfor nødvendigt, at vi arbejder godt sammen

og at hver enkelt gør en indsats for at dygtiggøre sig og udfylde sin plads i samfundet.

I en tid hvor så mange henfalder til protest – hvor så mange henfalder til modløshed og ustandselig peger på de negative ting og uheldige sider i dagligdagens Grønland, har vi i det nye år brug for at få øjnene åbnet for tilværelsens lyse sider for at kunne hente livsglædens styrkende inspiration og derved styrke vores optimisme.